

CONFIGURAȚIA UNIVERSITARĂ A CERCETĂRII PEDAGOGICE

Maia BOROZAN, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Catedra Pedagogie și Psihologie Generală, UST

Rezumat. Articolul prezintă argumente privind importanța activității de cercetare pedagogică universitară, necesitatea monitorizării proceselor de investigație și inovare a educației în acord cu exigențele comunității științifice în plan național și internațional. Conținutul articolului demonstrează impactul creării rețelelor de comunicare științifică profesională și a cooperării universitare pentru motivarea universitarilor, atragerea studenților, masteranzilor și doctoranzilor în cercetarea pedagogică, în organizarea evenimentelor științifice pentru validarea strategiilor funcționale de transfer al inovațiilor pedagogice și promovarea valorilor științei în perspectiva dezvoltării instituționale prin realizarea eficace a funcției de cercetare a universității

Cuvinte cheie: cercetare pedagogică, rețelele de comunicare științifică profesională, cooperare universitară.

Summary. The article presents arguments regarding the importance of the pedagogical research activity at the university level, the need to monitor the processes of investigation and innovation in education in accordance with the requirements of the scientific community at a national and international level.

The content of the article is dedicated to demonstrating the impact of creating professional scientific communication networks and university cooperation as to motivate academic staff, attracting bachelor, master and doctoral students into pedagogical research, by organizing scientific events that contribute to validating functional transfer strategies of pedagogical innovations and promoting the values of science, in the perspective of institutional development, by effectively accomplishing the research function of the university.

Keywords: pedagogical research, professional scientific communication networks, university cooperation.

Tendința globală spre excelență universitară stimulează circuitul valorilor științei, reconceptualizarea consecventă și aplicarea unor politici strategice coerente de management al calității cercetărilor universitare, orientate spre creșterea motivației personalului academic pentru cercetare și transfer al inovațiilor în activitatea profesională. „Evoluția misiunii învățământului superior de la predare - cercetare spre antreprenariat consolidează rolul de furnizor al informațiilor științifice” solicitând transfer inovațional raportat la provocările sociale ale contemporaneității [11].

În contextul crizei universității contemporane, realizarea funcției de cercetare și inovare pentru generarea de noi cunoștințe științifice a devenit o preocupare esențială a învățământului superior [8]. Din perspectiva interesului comunității științifice pe plan global și național de soluționare a problematicii complexe a educației, aflată într-o prelungită „criză mondială” [Ibidem, 8], cercetătorilor din domeniul pedagogiei se solicită viabile soluții strategice, realitatea contemporană demonstrând pregnant necesitatea unor noi demersuri de monitorizare a investigațiilor universitare necesare dezvoltării paradigmei actuale a educației.

Cercetarea pedagogică reprezintă o activitate superioară de creație, sistematică, strategică, inovatoare, prospectivă a educației cu impact social, care presupune conceperea

și realizarea demersurilor științifice sistematice, proiectate, organizate, coordonate și evaluate în conformitate cu paradigma actuală a educației și cu anumite cerințe stipulate în documente normative. *Specificul cercetării pedagogice* vizează surprinderea relațiilor dintre variabilele procesului real de educație, acțiunile de investigare, pe baza cărora este cunoscut, ameliorat sau inovat fenomenul educațional. Investițiile de resurse în cercetarea universitară la nivelul unor concursuri ale proiecte de cercetare constituie un argument temeinic, în acest sens, demonstrând, că *valorificarea produselor științei este o prioritate strategică națională necesară pentru dezvoltarea instituțională* care solicită abordare conceptuală și metodologică. Din perspectivă metodologică prin activitatea de cercetare pedagogică se soluționează multiple probleme de natură teoretică și practică referitoare la proiectarea și realizarea cercetărilor pedagogice fundamentale prin construcție epistemologică, modelizare pedagogică, valorificarea metodelor de cercetare ale pedagogiei și a celor preluate din alte științe cu relevanță pentru cunoașterea pedagogică. La nivelul învățământului superior, în contextul studiilor de licență, masterat, doctorat, *cercetarea pedagogică angajează realizarea a două obiective generale*: asigurarea progresului cunoașterii științifice în domeniu și îndrumarea științifică pentru elaborarea tezelor de licență, masterat, doctorat etc. [5]. Din perspectivă axiomatică *teoria generală a cercetării pedagogice* este necesară pentru interpretarea efectelor valorificării practice a inovațiilor educației.

Problema fundamentală a cercetării pedagogice în actualitate constă în „prăpastia existentă între cercetarea pedagogică și politicile educației”, dar și statutul cercetătorilor care oscilează între „condiția academică și cea practică prin care aceștia nu pot răspunde integral exigențelor normative universitare” [6]. Soluția necesară pentru depășirea acestei contradicții persistente constă în promovarea unor modele de abordare a activității de cercetare universitară în domeniul științelor educației pe fondul realizării acesteia într-un spațiu al inovației pedagogice, necesar în plan teoretico-praxiologic” [5, p. 20].

Din acest unghi de vedere *exelența în cercetare a universității contemporane este determinată prin dezideratele comunității științifice globale și de valoarea intrinsecă a universității în plan național*. Generată de convergența sustenabilă a eforturilor comune de eficientizare a activității profesionale a cadrelor didactice universitare în baza unor criterii prestabilite, *cercetarea pedagogică reprezintă liantul comunității științifice instituționale*. „Aplicarea consecventă a modelelor europene de management al calității cercetării universitare creează premise competitivității instituționale și excelenței universitare” [13].

Exigențele pieței muncii actualizează „necesitatea clarificării profilului academic al profesioniștilor din secolul XXI: *responsabilitate și motivație pentru dezvoltare profesională continuă, creativitate profesională și spirit de inițiativă, competențe de transformare a ideilor în acțiuni de diagnosticare, pronosticare și evaluare a riscurilor, competențe de cercetare și valorificare a inovațiilor științifice în comunitatea profesională*” [11], importante achiziții pentru renovarea calității serviciilor prestate și formarea capitalului intelectual universitar.

La ora actuală se înregistrează probleme complexe asociate cercetării universitare ce devin un impediment în transferul de inovații pedagogice: multitudinea responsabilităților profesionale, timp redus pentru cercetare și ritm accelerat al vieții sociale a cadrelor didactice universitare, amploarea problemelor sociale ale contemporaneității ce reclamă soluții pedagogice originale, determinând responsabilizarea cadrelor didactice universitare pentru afirmarea culturii cercetării în mediul academic. Din această perspectivă documentele de politici ale educației înaintează exigențe sistemului de formare profesională pentru dezvoltarea unor competențe investigaționale la studenți, masteranzi și doctoranzi, necesare inovării educației prin răspunsuri articulate la problematica lumii contemporane. Strategia educației 2020 recomandă „deplasarea accentelor pe formarea de competențe profesionale (cercetare prin acțiune)”[14], obiectiv general al pregătirii profesionale ce anticipează dezvoltarea coerentă a învățământului superior [15].

„Indicatorul prioritar al excelenței academice în învățământul superior constituie realizarea eficace a funcției de cercetare a universității (sinergic funcției didactice)”[13], imperativ ce poate fi atins prin instituirea unei structuri universitare cu disponibilități de monitorizare funcțională a proceselor de cercetare și inovare pedagogică, resursă a dezvoltării instituționale.

Cadrul normativ privind activitatea de cercetare în învățământul superior include prevederi referitoare la promovarea prin cercetare în ierarhia carierei profesionale. Politicile de management a dezvoltării profesionale a personalului didactic universitar includ prevederi ce vizează activitatea de cercetare. În evaluarea performanței cadrelor didactice universitare se aplică criteriile privind rezultate ale activității de cercetare (*publicații științifice: cărți, suporturi de curs, articole de specialitate publicate în reviste cotate internațional, indexate în baze de date, impactul acestora în comunitatea științifică - citări, brevete, premii de recunoaștere academică etc.*) și participarea în proiecte de cercetare (*granturi naționale și internaționale*). La nivel instituțional, performanța în cercetarea universitară, este stimulată de motivația personalului didactic pentru autoperfecționare și evoluție în carieră, fapt ce sporește nivelul de implicare a acestora în activitățile de cercetare.

Crearea în universitate a Centrului de cercetări și inovații pedagogice constituie o direcție strategică a dezvoltării instituționale (CCIP) determinată de cerințele actuale ale universității contemporane privind eficacitatea realizării funcției de cercetare în învățământul universitar. Transformarea succesivă și progresivă a imaginii universității constituie un proces coerent de implicare activă a cadrelor didactice universitare în cercetarea și inovarea pedagogică în acord cu prevederile documentelor de politici sociale și ale educației [14], [15].

Argumente pentru crearea CCIP se regăsesc în recente cercetări asupra „managementului calității totale în învățământul superior, posibil prin asigurarea utilității praxiologice și a vizibilității cercetărilor universitare” [7]. Dezvoltat de Fundația

Europeană pentru Managementul Calității (FEMC), „Modelul de excelență universitară este valorificat pentru a evalua performanța în cercetare” [11].

Scopul activității Centrului de cercetări și inovații pedagogice constă în asumarea responsabilității pentru managementul colaborării cu structurile universitare în vederea proiectării activității de cercetare, a elaborării inovațiilor pedagogice și a transferului inovativ, pentru organizarea la nivel universitar a evenimentelor științifice în scopul promovării imaginii universității prin valorile științifice create de către personalul didactic universitar în procesul de cercetare pedagogică și de către studenți, masteranzi și doctoranzi în perspectiva atragerii fondurilor internaționale și naționale.

Acțiunile strategice ale CCIP vizează identificarea problemelor educației contemporane, elaborarea tematicii de cercetare, managementul resurselor umane bazate pe voluntariat pentru organizarea proceselor de cercetare pedagogică, descrierea rezultatelor implementării inovațiilor pedagogice, raportarea datelor relevante ale activității de cercetare a personalului didactic universitar, focalizarea pe inovarea educației, sustenabilitatea și asigurarea mediatizării rezultatelor de calitate ale cercetării pedagogice în cadrul evenimentelor științifice pentru susținerea motivației și satisfacției profesionale.

Impulsionați de caracterul presant al exigențelor universitare privind activitatea de investigație, *partenerii Centrului de cercetări și inovații pedagogice* pot deveni șefii catedrelor și coordonatorii programelor de masterat prin contribuții organizatorice la identificarea tinerilor cercetători interesați de studiile de doctorat și la elaborarea Registrului electronic al cercetătorilor universitari, conducătorii științifici ai tezelor de doctorat prin monitorizarea motivației studenților-doctoranzi pentru cercetarea pedagogică și publicarea rezultatelor cercetării, managerii universitari prin asigurarea condițiilor necesare transferului de inovații pedagogice și a organizării evenimentelor științifice universitare.

Produsele științifice ale cercetărilor pedagogice (valori teoretice și praxiologice) vor fi publicate pe pagina web a centrului pentru integrarea în variate rețele universitare de comunicare profesională științifică. Rezultatele relevante ale transferului de inovații pedagogice pot fi prezentate în cadrul întrunirilor științifice și descrise în revista științifică universitară.

Prin acțiuni de transfer inovativ cadrele didactice universitare vor contribui la dezvoltarea teoriei și metodologiei cercetării pedagogice ca știință fundamentală, validând metodologia de cercetare specifică, orientată spre soluționarea problemelor de ordin teoretic și practic al fenomenelor educației contemporane în domeniul științelor socioumane. *Inovarea educației* se definește ca o operație conștientă ce are ca scop introducerea unor schimbări ce ameliorează calitatea procesului de învățământ. Literatura de specialitate identifică două niveluri ale inovației: *macroeducativă* (la nivelul sistemului de învățământ) și *microeducativă* (la nivel de activități concrete și lecție etc.) [11], cercetarea pedagogică contribuind la inovarea și creșterea eficienței procesului de formare a personalității, în general, și a identității profesionale, în particular.

În finalul discursului științific, sesizăm imprezibilitatea transformărilor din învățământul superior din lume și din R. Moldova care responsabilizează cadrele didactice universitare pentru a se afirma ca oameni de știință, pentru a deveni model de identitate profesională studenților în traseul individual de autoformare, invocat de exigențele lumii contemporane. *Profesionalismul și curiozitatea, entuziasmul și perseverența, rezistența, puterea de a convinge prin discurs științific și originalitatea sunt caracteristicile prioritare ale omului de știință*, autoritatea epistemică și deontologică în mediul academic, fiind întemeiate de cercetări și transfer inovațional ca resurse și modele pentru cercetătorii în formare.

În acord cu misiunea instituțiilor de învățământ superior, orientările esențiale privind modernizarea activității de cercetare presupune apropierea cunoașterii profesionale de cunoașterea științifică, adaptată provocărilor sociale specifice educației. Renovarea permanentă a metodologiei de cercetare la tendințele de evoluție a științelor educației asigură generarea de noi cunoștințe științifice și inovații care ar răspunde nevoilor sociale de pe agenda sistemului de învățământ, utilizarea cunoașterii existente în situații experimentale inedite ce conduc la dezvoltarea infrastructurii intelectuale universitare prin: *dicționare, ediții critice sau tratate, baze de date ale cercetărilor* puse în serviciul comunității academice. În vederea susținerii motivației cadrelor didactice universitare pentru activitatea de cercetare este necesară valorizarea produselor științifice prin transfer inovațional în activitatea didactică, acțiuni ce contribuie la dinamizarea evoluției în cariera universitară.

Configurația acțiunilor manageriale la nivel instituțional orientate spre valorificarea cercetării pedagogice și a transferului inovațional, inclusiv prin crearea Centrului de cercetări și inovații pedagogice, aduce beneficii personalului didactic universitar de natură epistemologică (*aparitia și dezvoltarea paradigmelor pedagogice, crearea noilor modele ale educației superioare, etc.*) și de natură metodologică (*perfecționarea strategiilor de cercetare specifică, consolidarea culturii investigaționale a personalului didactic, a studenților, masteranzilor și doctoranzilor etc.*), constituind o investiție pe termen lung în dezvoltarea instituțională, necesară pentru a răspunde la provocările actuale educației în perspectiva afirmării prin cercetare a culturii organizaționale a universității pe plan național și internațional.

Bibliografie

1. Bocoș M. Teoria și practica cercetării pedagogice. Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2005. 227 p.
2. Caciuc L. Metodologia cercetării științifice. Cluj-Napoca: Eikon, 2012. 250 p.
3. Cojocaru V. Teoria și metodologia transferului inovațional în învățământul superior. Chișinău: Pontos, 2010. 244 p.

4. Borozan M., Sadovei L. (coordonatori) Contribuții pedagogice de transfer inovational pentru renovarea paradigmei educației contemporane. Chișinău: Tipogr. „Garomont-Studio”, 2019. 345 p.
5. Cristea S., Cojocaru-Borozan M., Sadovei L., Papuc L. Teoria și praxiologia cercetării pedagogice. București: EDP, 2016. 306 p.
6. Cristea S. Dicționar Enciclopedic de Pedagogie, volumul I, A-C. București: Ed. DPH, 2016.
7. Coman G. Managementul cercetării. Iași: Pim, 2009. 309 p.
8. Coombs Ph. H. La crise mondiale de l’education. trad. Bruxelles: De Boeck Universite, 1989.
9. Enăchescu E. Cercetarea științifică în educație și învățământ. Întrebări cu și fără răspunsuri imediate. București: Ed. Universitară, 2012. 218 p.
10. Manolea Gh. Inovarea și transferul tehnologic, forme de valorificare a cercetării și potențialului creativ din universități. Revista de Politica Științei și Scientometrie, nr.3, Cluj-Napoca: Editura Mediamira, 2013.
11. Miron C. Profesionalizarea carierei universitare. Bucuresti, 2017.
12. Silistraru N. Tendințe inovationale în sfera învățământului superior În: Problematika educației în mileniul III: național, regional, european. Simpozionul Științific Internațional. Chișinău: I.Ș.E., 2006.
13. Милованов К.,Ю. Приоритеты и перспективы развития педагогических исследований. Отечественная и зарубежная педагогика, № 1 (10) / 2018. Москва: МПГУ. с. 48-58.
14. Strategia Educația 2020 <http://edu.gov.md/ro/strategia-educa-ie-2020/>
15. Codul Educației al Republicii Moldova, <http://lex.justice.md/md/355156/>
16. <http://www.experiment-resources.com/write-a-research-paper.html>
17. <http://bms.bc.ca/resources/library/pdf/GuidelinesScientificPapers.pdf>